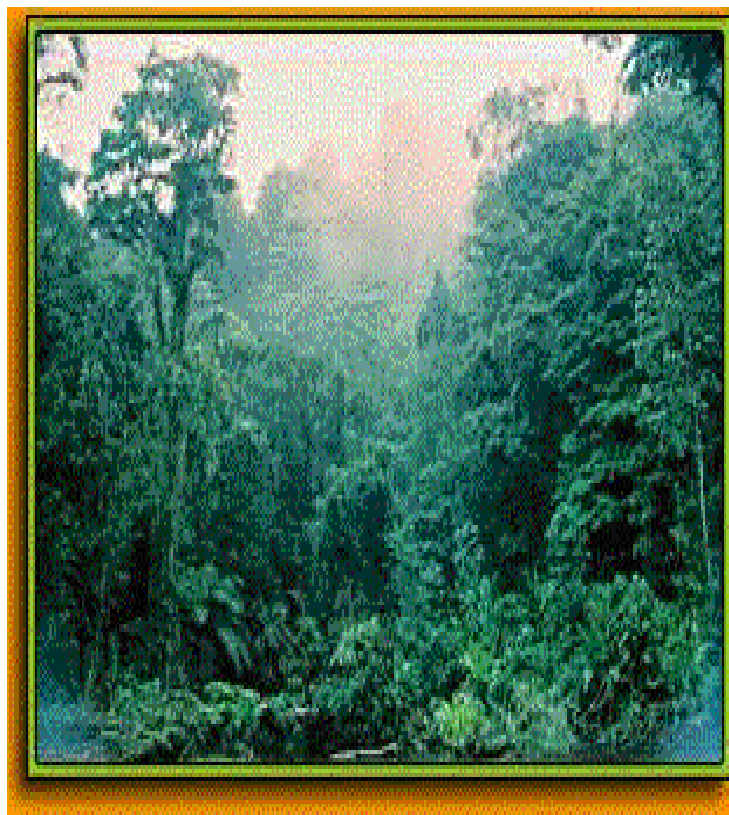

Amazonas regnskog

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SID
INLEDNING	3
Syfte	3
Avgränsning	3
METOD	3
SAMMANSTÄLLNING	3
Vad är karakteristiskt för en tropisk regnskog?	3
<u>Växter</u>	
Gongora orkidén	4 ..
Heliconia	5
<u>Djur</u>	
Pilgiftsgrodor	5
Jätte uttern	5
Tapiren	6
Urbefolkningen	6 .
Varför är regnskogen så viktig ur global synvinkel?.....	6
SLUTSATSER	7
KÄLLFÖRTECKNING	8

INLEDNING

Regnskogen växer som ett brett grönt band runt ekvatorn och utgör ca en tredjedel av världens totala skogsareal. Bara Brasilien har 33 % av regnskogen och det är den mest magnifika av dem alla – Amazonas -.

SYFTE

Man hör ständigt talas om att regnskogen bör räddas och att flertalet organisationer är involverade i denna kamp. Min ambition är att ge en förståelse för vad det handlar om och därmed väcka dina tankar och idéer. Vad är det som gör regnskogen så viktig för oss? Vilken inverkan har mänskligheten? Hur påverkas regnskogens växter, djur och urbefolkning?

AVGRÄNSNING

Regnskogen som helhet är ett allt för omfattande ämne att berätta om. Istället har jag valt att koncentrera det mesta av arbetet kring den mäktiga regnskogen i Amazonas. I de fall det behövs, informerar jag även om regnskogen rent generellt. Eftersom artrikedomen är enorm har jag valt att beskriva ett par av dess djur- och växtarter.

METOD

Tillvägagångssättet har varit att söka information via böcker och via olika hemsidor på internet.

SAMMANSTÄLLNING

Vad är karaktäristiskt för en tropisk regnskog?

Den tropiska regnskogen finns runt ekvatorn där temperaturen håller en jämn nivå året runt - cirka 27 grader celsius- och luftfuktigheten är hög. Regnskogarna får mellan 400 och 1000 cm regn varje år. De största regnskogarna finns i bl.a. Brasilien. Regnskogen består av olika skikt av trädskikt, där det övre skiktet är 55 till 75 meter högt och är det som

skapar dess gröna tak. Eftersom det inte finns några årstider är skogen ständigt grön då träden byter ut sitt lövverk gradvis. Löven är bredbladiga och oftast konsturerade med en droppspets vilket gör att regnet lättare kan fördelas mellan de olika skikten. Varje skikt i skogstäcket har ett samhälle med växter och djur. På

marken är inte vegetationen så påtaglig och detta beror på att växterna behöver ljus men marknivån är dunkel då solstrålarna har svårt att nå dit ner. Flertalet växterna klättrar därför uppåt med hjälp av trädstammarna i strävar att få tillgång till solljuset.

Världens yppigaste vegetation växer på en mycket näringsfattig rödfärgad – röd då den innehåller järn och aluminium- jord. Detta beror på att det uppe i träden finns organismer som omgående tar hand om processen med att frigöra mineraler från döda växter och djur. De frigjorda mineralerna tas snabbt tillvara av växterna ovan mark vilket resulterar i att jorden aldrig får ta del av denna näring. Markytan saknar i stort sett humusskikt – förmultnade organismer -, istället ligger jorden bar direkt under ett tunt lager av löv. I det varma fuktiga klimatet svarar svampar och organismer för en snabb nedbrytning av de få växtrester som nått marken men träden suger omedelbart upp de mineraler som frigörs och för dem tillbaka till kronskiktet. Återigen går marken miste om näringen vilket förklarar regnskogens näringsfattiga jord.

Regnskogen är oerhört gammal så evolutionen – utvecklingen - har därför fått pågå relativt ostört i mellan 30 och 60 miljoner år. Detta är anledningen till att regnskogen har 50 % av världens växt- och djurarter. Amazonas vatten har lika många fiskarter som hela Atlanten och här finns t.ex. 950 olika arter av fladdermöss. En forskare fann 50 olika arter av myror på ett enda träd, det är allt detta som gör regnskogen så unik och fascinerande!

Växter

Gongora orkidén

Denna blomma lever längs trädstammar och i grenklykor högt uppe i trädkronorna. Gongora orkidén har inte sina rötter i marken utan utnyttjar trädens stammar till att slå rot. Orkidén är trots allt ingen parasit utan en ”epifyter”. Med detta menas att den inte tar någon näring från värdträdet utan får istället sin näring genom att samla vatten och genom att uppta kväve ur luften. Dess vackra färg attraherar och tillåter bara vissa speciella typer av näktarletande bin som därmed tar hand om pollineringen. Utan träden skulle orkidén inte kunna växa och utan bin

skulle blomman inte kunna föröka sig. Gongora orkidén bidrar till det rika insektslivet som i sin tur utgör föda åt fåglarna.

Heliconia

Denna växt är nära besläktad med bananen. Den har stora paddelformade löv. Blomman är mycket färgstark, turbanformad och innehåller små mindre färgstarka blommor. De inre blommorna pollineras av kolibrin vars näbb är perfekt anpassad för detta ändamål. Kolibrin är en revirfågel och vaktar de Heliconior som finns inom dess revir. Forskare tror att detta beteende kanske försvårar Heliconiablommans möjligheter att föröka sig.

Djur

Pilgiftsgrodor

Dessa grodor lever i Syd- och Centralamerika och är mycket giftiga. Giftet utsöndras de genom huden men styrkan på giftet varierar mellan olika arter men de giftigaste kan döda en människa! Indianerna i Amazonas använder sedan urminnes tider deras gift vid tillverkningen av blåsrörspilar – därav namnet -.

Forskare undersöker nu möjligheten att i lagom doser använda vissa av arternas gift till smärtstillande läkemedel. Grodorna har starka färger vilket fungerar som en varningssignal till rovdjuren "Jag är giftig – ät inte mig!". Till skillnad från många andra grodarter, tar Pilgiftsgrodan hand om sina yngel. Efter parningen läggs ett tiotal romkorn på blad och efter några veckor kläcks romen. Hannen –hos vissa arter honan - tar då ynglen på ryggen och letar upp en barnkammare uppe i trädkronorna, ibland så högt som 40 meter ovanför marken. Ynglen placeras ett och ett i vattensamlade växter. Hos vissa arter återvänder honan regelbundet till sin utspridda kull för att mata dem med sina egna obefruktade ägg.

Jätteuttern

Ett av Amazonas sällsyntaste djur är Jätteuttern som är starkt utrotningshotad. En gång i tiden jagades den hårt för sin päls så i dagsläget återfinns de kvarvarande uttrarna i Amazonas mest otillgängliga områden. En fullvuxen Jätteuttern väger tre gånger mer än en vanlig uttern. Djuren lever i grupper på mellan fem till nio medlemmar och deras föda består huvudsakligen av fisk men även reptiler förekommer. Eftersom Jätteuttern är ett utpräglat gruppdjur sker även jakten i grupp. När djuren kommunicerar med varandra sker det med höga skrikliknande läten.

Tapiren

Tapiren är en av Amazonas äldsta arter och är av de större däggdjuren och ett av de mest primitiva i världen. Det känns främst igen genom dess förlängda nos som används –likt elefantens snabel- till att svepa i sig växter. Tapiren har en ineffektiv matsmältning vilket leder till att djuret äter konstant för att täcka sitt energibehov. Mycket av födan lämnar Tapirens kropp osmält som exempelvis frön, vilket på så sätt hjälper växterna att föröka sig.

Urbefolkningen

Man vet inte säkert men tror att Indianstammar har funnits i Amazonas i 15000 år. I början av 1900 talet fanns det i Brasilien 1 miljon men idag är de färre än 200 000! Urbefolkningen har lärt sig att leva i samklang med naturen. När så regeringen av ekonomiska skäl uppmuntrar multinationella företag att skövla skogen blir det förödande konsekvenser för urbefolkningen. Vägar byggs tvärs igenom indianterritorium och de olika stammarna jagas iväg till ofta värdelösa träskmarker där de inte kan leva. Enligt lokala missionärer mördas de som vägrar flytta på sig. De första vita människorna förde med sig nya sjukdomar som indianerna saknade motståndskraft för, t.ex. influensa och mässling. Med urbefolkningen försvinner också mycket viktig kunskap om örter och växter.

Varför är regnskogen så viktig ur global synvinkel?

Många av de kryddor och frukter som vi äter härstammar från regnskogen. Som några exempel kan nämnas: svartpeppar, cayennepeppar, kanel, ingefära, jordnötter, bananer, apelsiner, mango, kokosnötter, kakao och avocado. Även kaffet har sitt ursprung från regnskogen.

Gummiträdet har länge varit viktigt för mänskligheten. Man skårar dess bark och saven som då sipprar ut låter man koagulera. Långt innan världen kände till detta träd använde indianerna gummit för att impregnera sina kläder. I Amazonas har man funnit ett träd vars sav är så lik dieselolja att den kan tankas direkt! Ett enda tappningshål kan ge 10 till 20 liter bränsle!

Regnskogen enorma mängd av växter har visat sig var en viktig källa för framtagande av nya läkemedel. Exempelvis används Kviljaträdets bark som en ingrediens till förstärkning av vaccin mot mul- och klövsjuka men även som substans för slemlösande hostmedicin. I denna frodiga natur har också

hittats växter som blivit en del i framställningen av olika cancermediciner. Förutom dessa två exempel har många andra läkemedel uppkommit tack vara regnskogen. Och det intressanta är att det finns mängder av växter som ännu är okända för oss, växter som kan rädda liv!

Amazonas regnskog har länge beskrivits som jordens lungor eftersom det här - genom fotosyntesen - produceras mer än 20 % av världens syre. Detta kommer trots allt inte omvärlden tillgodo eftersom det mesta av syret under natten förbrukas av regnskogens växter. Den stora syreproducenten globalt är istället växtplankton i havet.

När regnskog skövlas uppstår problem som får globala följder. När träden huggs ner försvinner vår största koldioxidkonsument. När koldioxiden ökar i atmosfären lägger det sig som en "isolerande hinna" runt Jorden, som då inte kan göra sig av med överskottsvärmen i samma takt som tidigare och därmed stiger temperaturen sakta i världen vilket i folkmun kallas för växthuseffekten. Skövling av regnskogen är inte ensam bov i dramat men en av de bidragande orsakerna .

SLUTSATSER

Större delen av världens regnskogar - inkl. Amazonas - är belägna i u-länder. Befolkningen är mycket fattig, deras strävan är många gånger att få mat för dagen och de saknar utbildning och information om vad följderna blir om regnskogen försvinner. Vi i I-länderna utnyttjar deras okunskap och rop på hjälp. Dagens jakt på snabba pengar innebär att urbefolkning trängs undan, vatten förorenas, växter och djur försvinner. När resurserna är slut försvinner "pengajägarna (multinationella storbolag)" till nästa plats utan att ta sitt ansvar för framtida konsekvenser för det exploaterade området och fattigdomen består eftersom pengarna som tjänats oftast flyttats till västvärlden. Så länge inte vi i västvärlden sätter stopp för den utarmning som pågår idag så kommer "pengajägarna" hela tiden att hitta någon väg in i de här oftast ganska korruperade länderna där ett fåtal är rika och den övriga befolkningen förblir fattiga.

Eftersom regnskogen är viktig för hela världen, bör man istället hjälpa dessa länder ekonomiskt men även genom att informera om följderna och istället föreslå andra alternativ till försörjning. Ett sätt kan vara att skapa fler nationalparker som drar till sig ekoturism och som då skapar arbetstillfällen. Att regnskogen bevaras gynnar oss alla både på kort och på lång sikt i form av att vi kanske minskar takten på växthuseffekten samt att vi får möjlighet att framställa nya viktiga läkemedel med hjälp av ännu okända arter.

Försvinner träden försvinner också miljontals av både kända- och okända arter som vi alla skulle haft glädje av, men som aldrig kan återskapas!

KÄLLFÖRTECKNING

Henriksson, Anders, Gleerups Naturkunskap A, ISBN 91-40-63419-1

Regnskogen en hotad värld, ISBN 91-85610-33-X

Hedström, Ingemar, ..Och det som är på jorden, ISBN 91-630-0757-6

<http://www.pbs.org/journeytoamazonia>

<http://passportknowledge.com/rainforest/ECOsystem>

<http://rain-tree.com/facts.htm>

<http://www.stevensonpress.com/animals.html>

Omdöme

Betyg MVG
Naturkunskap A

En bra, översiktlig behandling av ett mycket stort ämne.
Frågeställningarna är väl belysta och slutsatserna kärnfulla.